

(กสม. แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 26/2568)

กสม. ตรวจสอบกิจการเหมืองหินปูน จ. นครสวรรค์

ชี้การปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของประชาชนประกอบการจัดทำรายงาน EIA

- แฉส่วนท้องถิ่นและบริษัทอุตสาหกรรมเกษตรคู่สัญญาแก้ไขปัญห

กรณีฟาร์มสุกร จ.ร้อยเอ็ด ส่งกลิ่นเหม็นกระทบสุขภาพประชาชน

วันศุกร์ที่ 8 สิงหาคม 2568 เวลา 14.00 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนายภาณุวัฒน์ ทองสุข รองเลขาธิการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ครั้งที่ 26/2568 โดยมีวาระสำคัญดังนี้

1. กสม. ตรวจสอบกิจการเหมืองหินปูน จ. นครสวรรค์ ชี้การปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของประชาชนประกอบการจัดทำรายงาน EIA แฉหน่วยงานกำกับดูแลให้มีการประเมินผลกระทบรอบด้าน

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนกลุ่มรักเขากะลา สำนักกรบ้านเกิด เมื่อเดือนธันวาคม 2566 ระบุว่า การประกอบกิจการเหมืองแร่หินอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้างของ บริษัทเอกชน 3 แห่ง (ผู้ถูกร้องที่ 2 ที่ 3 และที่ 4) ในพื้นที่หมู่ที่ 10 ตำบลพระนอน อำเภอเมืองนครสวรรค์ หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 11 ตำบลเขากะลา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม แหล่งน้ำธรรมชาติ พื้นที่ป่าไม้ วิถีชีวิต การระเบิดภูเขาก่อให้เกิดเสียงดังและฝุ่นละอองกระทบต่อสุขภาพของประชาชน นอกจากนี้ เห็นว่าพื้นที่บางส่วนของโครงการตามคำขอประทานบัตรของบริษัทเอกชนอีกแห่ง (ผู้ถูกร้องที่ 5) ในพื้นที่หมู่ที่ 10 ตำบลพระนอน และหมู่ที่ 5 ตำบลเขากะลา อยู่ในพื้นที่ที่ไม่สามารถขอตั้งโรงงานอุตสาหกรรมได้ รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อประกอบรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment) หรือรายงาน EIA และการจัดรับฟังความคิดเห็นของชุมชนของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครสวรรค์ (ผู้ถูกร้องที่ 1) ไม่โปร่งใส เนื่องจากกีดกันประชาชนไม่ให้เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็น จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องดังกล่าวและรับฟังได้ว่า เดิมบริษัทเอกชน ผู้ถูกร้องที่ 2 และที่ 3 ประกอบกิจการเหมืองแร่หินอุตสาหกรรมชนิดหินปูนในพื้นที่ป่าไม้มาดั้งแต่ปี 2543 - 2563 ต่อมาได้ยื่นขอประทานบัตรทับพื้นที่เดิมทั้งแปลง ส่วนผู้ถูกร้องที่ 4 ซึ่งเป็นบริษัทเครือเดียวกับผู้ถูกร้องที่ 3 ทำเหมืองแร่ในที่ดินของตนเอง การทำเหมืองแร่ของบริษัทเอกชน ผู้ถูกร้องที่ 2 - 4 เป็นการทำเหมืองเปิดในลักษณะขั้บนันใด ใช้วัตถุระเบิดช่วยในการผลิต ไม่ใช้สารเคมี ใช้น้ำเพื่อฉีดพรมลดการฟุ้งกระจายของฝุ่นละออง โดยสภาพย่อมเป็นกิจการที่ก่อให้เกิดฝุ่นละอองจำนวนมากหากปราศจากการควบคุมดูแลอย่างเพียงพอ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ 2 - 4 ได้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมแล้ว ประกอบกับผลการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมพื้นที่โดยรอบเหมืองแร่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่าอยู่ในเกณฑ์

มาตรฐาน และยังไม่พบความผิดปกติของตัวเลขผู้ป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจในพื้นที่ ส่วนประเด็นน้ำบาดาลในพื้นที่ลดลงมีสาเหตุมาจากการขยายตัวของชุมชน และปัญหาภัยแล้งที่ส่งผลให้แหล่งน้ำผิวดินไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค ประชาชนจึงต้องเจาะบ่อน้ำบาดาลเพิ่มเติม ทำให้น้ำบาดาลลดลง ในชั้นนี้จึงยังไม่อาจสรุปได้ว่ากิจกรรมเหมืองแร่หินของผู้ร้องที่ 2 - 4 มีการกระทำอันส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมวิถีชีวิต และสุขภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะยังไม่พบผลกระทบที่ชัดเจน แต่เนื่องจากลักษณะของโรคที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองแร่ มักใช้เวลานานกว่าจะปรากฏอาการสำคัญของโรค รวมทั้งประชาชนมีความห่วงกังวลในประเด็นผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองเสียงรบกวน และแรงสั่นสะเทือนที่มีผลกระทบต่อบ้านเรือนแตกร้าว หน่วยงานรัฐจึงควรค้นหาเพื่อให้ทราบถึงแหล่งกำเนิดมลพิษที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าว และควรมีการวางแผนป้องกันและติดตามผลกระทบในระยะยาว เช่น การเก็บข้อมูลตัวอย่างสุขภาพของประชาชนในพื้นที่โดยรอบเหมืองแร่ เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการชดเชยเยียวยาหากเกิดผลกระทบในอนาคต

สำหรับโครงการเหมืองแร่หินตามคำขอประทานบัตรของบริษัทเอกชนอีกแห่ง (ผู้ร้องที่ 5) ในพื้นที่หมู่ที่ 10 ตำบลพระนอน และหมู่ที่ 5 ตำบลเขากะลา ซึ่งมีประเด็นร้องเรียนเรื่องพื้นที่ประกอบกิจการไม่เหมาะสมนั้น เห็นว่า ผู้ร้องที่ 5 ยื่นคำขอประทานบัตร โดยที่ดินบางส่วนเป็นที่ดินประเภทชุมชน (สีชมพู) ซึ่งห้ามใช้ประโยชน์เพื่อกิจการโรงงานทุกจำพวกตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เว้นแต่โรงงานตามบัญชีท้ายกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมจังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2558 และที่ดินบางส่วนเป็นที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า (สีม่วง) สามารถประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ 3 ลำดับที่ 3 (1) โรงโม่ บด หรือย่อยหินได้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายผังเมืองรวมไม่มีข้อกำหนดหรือข้อห้ามประกอบกิจการเหมืองแร่ตามคำขอประทานบัตร ประกอบกับผู้ร้องที่ 5 ยังไม่ได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน โม่ บด หรือย่อยหิน ในพื้นที่คำขอประทานบัตรดังกล่าว จึงยังไม่อาจสรุปได้ว่าผู้ร้องที่ 5 กระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเด็นพื้นที่ประกอบกิจการเหมืองแร่

ส่วนการจัดรับฟังความคิดเห็นของชุมชนโดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครสวรรค์ ผู้ร้องที่ 1 เพื่อประกอบการให้อนุญาตประทานบัตรแก่ผู้ร้องที่ 5 เห็นว่า ได้มีการจัดรับฟังความคิดเห็นของชุมชนและให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการทำเหมือง ขอบเขตพื้นที่ที่จะทำเหมือง การใช้แหล่งทรัพยากรและสาธารณูปโภค ร่วมกับท้องถิ่น ผลประโยชน์และผลกระทบจากการประกอบกิจการ โดยให้ประชาชนผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นและข้อห่วงกังวลตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดแล้ว จึงยังไม่อาจสรุปได้ว่า ผู้ร้องที่ 1 กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณากรณีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อประกอบการจัดทำรายงาน EIA ของผู้ร้องที่ 5 เห็นว่า ในการจัดรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 2 ซึ่งมีกำหนดจัดในเดือนตุลาคม 2566 ผู้ร้องที่ 5 มีแนวคิดที่จะจัดประชุมในพื้นที่ของทหารที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบถึง 20 กิโลเมตร ซึ่งประชาชนบางส่วนไม่สะดวกในการเดินทาง และรู้สึกไม่ปลอดภัยที่จะมาร่วมแสดงความคิดเห็น จึงยกเลิกการประชุมดังกล่าวและกำหนดจัดประชุมครั้งที่ 2 อีกครั้ง ณ วัดธารลำไย ตำบลเขากะลา เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2567 อย่างไรก็ตาม การจัดประชุมวันดังกล่าว มีการคัดค้านของประชาชน และเกิดเหตุวุ่นวาย

จากการปิดกั้นสถานที่ประชุมและขวางกั้นไม่ให้ประชาชนที่เห็นต่างเข้าร่วม กระทั่งนำไปสู่การปะทะกัน และมีประชาชนได้รับบาดเจ็บ แม้ว่าผู้ถูกร้องที่ 5 จะทำไปเพื่อไม่ให้เกิดความวุ่นวายและเพื่อไม่ให้กลุ่มผู้คัดค้านเข้าไปปราศรัย แต่การจัดรับฟังความคิดเห็นสามารถทำได้หลากหลายวิธี โดยคำนึงถึงสิทธิของบุคคลและชุมชนที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองให้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในท้องถิ่นของตน การสร้างความเข้าใจและตอบข้อห้วงกังวลของประชาชนเป็นหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ 5 ที่จะต้องดำเนินการ ในประเด็นนี้ จึงรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องที่ 5 มีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2568 จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่อบริษัทเอกชนผู้ถูกร้องที่ 5 ให้จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อประกอบการจัดทำรายงาน EIA ครั้งที่ 2 ใหม่ โดยให้ประชาชนและชุมชนผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง มีความเป็นอิสระ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลายและรอบด้าน รวมทั้งรับฟังข้อห้วงกังวลและข้อเสนอแนะของประชาชน โดยเฉพาะประเด็นผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ ป่าไม้ วิถีชีวิต และสุขภาพของประชาชน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในอนาคต

นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสรุปได้ดังนี้ (1) ให้จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ถูกร้องที่ 1 สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เขต 5 (พิษณุโลก) สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 4 (นครสวรรค์) ร่วมกันตรวจสอบเพื่อค้นหาแหล่งกำเนิดมลพิษที่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านฝุ่นละออง เสียงรบกวน และแรงสั่นสะเทือน รวมทั้งตรวจสอบสาเหตุที่ทำให้บ้านเรือนของประชาชนแตกร้าว โดยประสานภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา และให้มีตัวแทนประชาชนในพื้นที่เข้าร่วม (2) ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ศึกษาศักยภาพในการรองรับมลพิษที่เกิดจากการประกอบกิจการเหมืองแร่หินอุตสาหกรรมของบริษัทเอกชนผู้ถูกร้องที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 และในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อดูศักยภาพของพื้นที่ในการรองรับมลพิษในระยะยาว และพิจารณาการอนุญาตประทานบัตรเหมืองแร่หินอุตสาหกรรมชนิดหินปูน ในพื้นที่หมู่ที่ 10 ตำบลพระนอน อำเภอเมืองนครสวรรค์ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาทะเล อำเภอพยุหะคีรี ของผู้ถูกร้องที่ 5 โดยคำนึงผลกระทบอย่างรอบด้าน เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ป่าไม้ อยู่ติดกับป่าชุมชนและอุทยาน

(3) ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์ร่วมกับจังหวัดนครสวรรค์ ศึกษา รวบรวม และติดตามข้อมูลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่โดยรอบการประกอบกิจการเหมืองแร่ของบริษัทเอกชนผู้ถูกร้องที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 และผู้ประกอบการเหมืองแร่รายอื่นในลักษณะที่เป็นโครงการระยะยาว โดยเก็บข้อมูลสุขภาพรายปีเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือตามความเหมาะสม เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ก่อมลพิษ ตลอดจนการชดเชยเยียวยาหากเกิดผลกระทบในอนาคต (4) ให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครสวรรค์ ให้คำแนะนำและกำกับดูแลบริษัทเอกชนผู้ถูกร้องที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 แก้ไขปัญหาฝุ่นละอองไม่ให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน โดยปลูกต้นไม้เพิ่ม จัดทำโรงโม่หินให้เป็นระบบปิด เพิ่มระบบสเปรย์น้ำเพื่อฉีดพรมบริเวณต่าง ๆ ภายในโครงการ และเพิ่มพื้นที่กันชนรอบเหมือง เนื่องจากการระเบิดหินด้านบนของภูเขาทำให้ฝุ่นละอองฟุ้งกระจายมากกว่าปกติ

(5) ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพร่วมกับกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ส่งเสริมการประกอบธุรกิจที่เคารพสิทธิมนุษยชน และสนับสนุนให้บริษัทเอกชนผู้ถูกร้องที่ 2 - 5 นำหลักการ UNGPs ไปปรับใช้ในการประกอบกิจการ โดยเฉพาะการตรวจสอบความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD) และ (6) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลพระนอนประสานความร่วมมือกับสำนักงานทรัพยากรน้ำบาดาล เขต 2 (สุพรรณบุรี) หาแหล่งน้ำบาดาลและเจาะน้ำบาดาลเพิ่มเติมเพื่อเสริมระบบประปาเดิมให้ประชาชนมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ และตรวจวัดค่าความกระด้างของน้ำก่อนนำไปใช้อุปโภคบริโภค

2. กสม. เน้นส่วนท้องถิ่นและบริษัทอุตสาหกรรมเกษตรคู่สัญญากำกับดูแลการแก้ไขปัญหากรณีฟาร์มสุกร จ. ร้อยเอ็ด ส่งกลิ่นเหม็นกระทบสุขภาพประชาชน ให้สอดคล้องหลักธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

นายภาณุวัฒน์ ทองสุข รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดย สำนักงาน กสม. พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับเรื่องร้องเรียนเมื่อเดือนกันยายน 2567 จากประชาชนผู้ได้รับผลกระทบด้านกลิ่นเหม็นจากการประกอบกิจการฟาร์มเลี้ยงสุกรของเอกชนแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 7 ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ระบุว่า ผู้ร้องเคยแจ้งผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสุกรดังกล่าว (ผู้ถูกร้องที่ 1) รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลสระนกแก้ว (อบต. สระนกแก้ว) (ผู้ถูกร้องที่ 2) ให้แก้ไขปัญหากลิ่นเหม็นแล้ว แต่ปัญหายังไม่ได้รับการแก้ไข จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้ตรวจสอบกรณีดังกล่าวและปรากฏข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ฟาร์มเลี้ยงสุกรของผู้ถูกร้องที่ 1 ทำสัญญาเลี้ยงสุกรให้กับบริษัทอุตสาหกรรมเกษตรแห่งหนึ่ง เริ่มต้นกิจการตั้งแต่ปี 2565 บนเนื้อที่ 27 ไร่ มีโรงเรือนเลี้ยงสุกร 2 หลัง เลี้ยงสุกรจำนวนประมาณ 1,500 ตัว โดยก่อนได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการได้รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนบ้านกุดสระ หมู่ที่ 7 และบ้านสระแก้ว หมู่ที่ 14 ตำบลสระนกแก้ว ณ ศาลากลางหมู่บ้านสระแก้ว เมื่อเดือนธันวาคม 2564 ผลปรากฏว่าไม่มีผู้ใดคัดค้าน อย่างไรก็ตามหลังประกอบกิจการมีประชาชนร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ว่าฟาร์มเลี้ยงสุกรของผู้ถูกร้องที่ 1 ส่งผลกระทบด้านกลิ่นเหม็น โดยปศุสัตว์อำเภอโพนทองและอบต. สระนกแก้ว ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบและพบว่าปัญหาด้านกลิ่นมีแหล่งกำเนิดมาจากบ่อบำบัดน้ำเสีย ลานตากมูลสุกรที่มีความชื้น และการระบายอากาศของพัดลมระบายอากาศขนาดใหญ่ของโรงเรือนเลี้ยงสุกร และให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา ซึ่งแม้ฟาร์มสุกรดังกล่าวจะได้ดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือพยายามหาทางแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการอื่น ๆ แล้ว แต่ปัญหาด้านกลิ่นเหม็นบรรเทาลงเพียงชั่วคราวเท่านั้น จึงถือว่า การประกอบกิจการฟาร์มเลี้ยงสุกรของผู้ถูกร้องที่ 1 ส่งผลกระทบต่อสิทธิในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพของผู้ร้องและประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง จึงเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2568 ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้ยุติการประกอบกิจการชั่วคราว เพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหภายในฟาร์ม ทำให้ไม่มีปัญหาด้านกลิ่นเหม็นรบกวนอีก ในส่วนนี้จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมแล้ว

สำหรับประเด็นตรวจสอบว่า อบต. สระนกแก้ว ผู้ถูกร้องที่ 2 ละเลยการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือไม่ เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ 2 มีหน้าที่คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษา

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 67 (7) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งมีอำนาจห้ามไม่ให้มีการก่อเหตุรำคาญในสถานที่เอกชน และระงับเหตุรำคาญ ตลอดทั้งดูแล ปรับปรุง บำรุงรักษา สถานที่ต่าง ๆ ในเขตของตนให้ปราศจากเหตุรำคาญ รวมทั้งมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อระงับ กำจัด และควบคุมเหตุรำคาญต่าง ๆ ได้ แม้ผู้ถูกร้องที่ 2 จะได้ลงพื้นที่ตรวจสอบผลกระทบด้านกลิ่นเหม็นจากฟาร์มเลี้ยงสุกรของผู้ถูกร้องที่ 1 ตามที่มีผู้ร้องเรียน พร้อมให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาแล้วก็ตาม แต่ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้ดำเนินการสั่งระงับ กำจัด และควบคุมเหตุรำคาญดังกล่าว ประกอบกับหลักเกณฑ์การประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ประเภท “การเลี้ยงสุกร” ท้ายข้อบัญญัติ อบต. สระนกแก้ว กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการต้องแสดงผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้งทุก 3 เดือน และเก็บรักษาผลการตรวจวิเคราะห์ไว้ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ ซึ่งกรณีนี้ฟาร์มเลี้ยงสุกร ผู้ถูกร้องที่ 1 ไม่มีการวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้งตามที่กำหนด และ อบต. สระนกแก้ว ผู้ถูกร้องที่ 2 ก็ไม่ได้ติดตามให้ผู้ถูกร้องที่ 1 ดำเนินการ นอกจากนี้ หลักเกณฑ์การประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ประเภท “การเลี้ยงสุกร” ท้ายข้อบัญญัติ ข้างต้น กำหนดให้ที่ตั้งฟาร์มเลี้ยงสุกรห่างจากชุมชนไม่น้อยกว่า 1.6 กิโลเมตร แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ฟาร์มเลี้ยงสุกรของผู้ถูกร้องที่ 1 ตั้งอยู่ห่างจากชุมชนในพื้นที่หมู่ 8 ประมาณ 1.35 กิโลเมตร การพิจารณาเรื่องระยะห่างดังกล่าวของผู้ถูกร้องที่ 2 จึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ถือว่าผู้ถูกร้องที่ 2 ละเลยการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันส่งผลกระทบต่อสิทธิในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ จึงเป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

อย่างไรก็ตาม ในภายหลัง อบต. สระนกแก้ว ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้มีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้งของฟาร์มและจัดประชุมโดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องที่ 1 กับประชาชนผู้ได้รับผลกระทบหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน จนกระทั่งผู้ถูกร้องที่ 2 มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสถานประกอบการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ประกอบกับผู้ถูกร้องที่ 2 ยังไม่ต่อใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพจึงส่งผลให้ผู้ถูกร้องที่ 1 ยังไม่สามารถประกอบกิจการต่อไป ทำให้ไม่มีปัญหากลิ่นเหม็นรบกวนอีก ในส่วนนี้จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมแล้ว ทั้งนี้ แม้สาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้ปัญหากลิ่นเหม็นหมดไป เกิดจากการที่ผู้ถูกร้องที่ 2 ยังไม่ต่อใบอนุญาตให้กับผู้ถูกร้องที่ 1 แต่ยังไม่แน่ว่าจะมีการต่อใบอนุญาตให้กับผู้ถูกร้องที่ 1 อีกครั้งหรือไม่ ประกอบกับในอนาคตอาจมีการขออนุญาตประกอบกิจการในลักษณะเดียวกันนี้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชน จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อฟาร์มเลี้ยงสุกรผู้ถูกร้องที่ 1 และ อบต. สระนกแก้ว ผู้ถูกร้องที่ 2 ต่อไป

กสม. ยังมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า การที่ฟาร์มเลี้ยงสุกรของผู้ถูกร้องที่ 1 ได้ทำสัญญาเลี้ยงสุกรให้กับบริษัทอุตสาหกรรมการเกษตรขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ดังนั้น เมื่อการประกอบกิจการฟาร์มเลี้ยงสุกรของผู้ถูกร้องที่ 1 ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง บริษัทอุตสาหกรรมการเกษตรดังกล่าวย่อมต้องมีส่วน

ในการแก้ไขปัญหาตามหลักการชี้แนะว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs) ด้วย

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2568 จึงมีมติให้เสนอแนะมาตรการการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไปยังผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสุกร ผู้ถูกร้องที่ 1 ให้แก้ไขปรับปรุงฟาร์มเลี้ยงสุกรก่อนการขอต่อใบอนุญาตประกอบการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยจัดให้มีระบบบำบัดและป้องกันกลิ่นเหม็นรบกวนที่มีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ ทั้งนี้ ควรนำคู่มือแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมฟาร์มเลี้ยงสุกรของกรมควบคุมมลพิษ มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ

สำหรับ อบต. สรรคนแก้ว ผู้ถูกร้องที่ 2 ในกรณีการพิจารณาต่อใบอนุญาตประกอบการฟาร์มเลี้ยงสุกร ต้องตรวจสอบฟาร์มเลี้ยงสุกรของผู้ถูกร้องที่ 1 ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การประกอบการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพประเภทการเลี้ยงสุกรตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะระบบบำบัดและป้องกันกลิ่นเหม็นรบกวนให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงตรวจสอบระยะห่างระหว่างฟาร์มกับชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และควรประสานสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 11 (ขอนแก่น) เพื่อร่วมการตรวจสอบดังกล่าวด้วย

กรณีออกหรือต่อใบอนุญาตประกอบการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพประเภทฟาร์มเลี้ยงสุกร ให้กำหนดรายละเอียดและเงื่อนไขให้ผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสุกรต้องมีระบบการจัดการฟาร์ม ระบบการบำบัดและป้องกันกลิ่นที่มีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการไว้ในใบอนุญาต รวมถึงหากผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสุกรรายใดมีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบตามมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้กำหนดหน้าที่ดังกล่าวไว้ในใบอนุญาตด้วยเช่นกัน และกรณีพบเหตุเดือดร้อนรำคาญอันเกิดจากการประกอบการฟาร์มเลี้ยงสุกร ให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 หมวด 5 ในการระงับ กำจัด หรือควบคุมเหตุรำคาญอย่างเคร่งครัด

นอกจากนี้ ให้บริษัทอุตสาหกรรมการเกษตรซึ่งเป็นคู่สัญญาเลี้ยงสุกรของผู้ถูกร้องที่ 1 จัดส่งบุคลากรเพื่อร่วมกับผู้ถูกร้องที่ 1 ในการปรับปรุงฟาร์มเลี้ยงสุกรตลอดจนตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์มเป็นระยะ และดำเนินการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD) โดยเฉพาะการระบุและประเมินผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อมและต่อผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงฟาร์มเลี้ยงสุกรที่เป็นคู่สัญญาของบริษัท รวมถึงกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาและเยียวยาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามสัญญาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

8 สิงหาคม 2568